

Proposta pedagògica

Contes
Amb
Valors

L'ESPECTACLE

Cada cop més ens adonem de la gran importància de tenir salut i des de ben petits anar assolint hàbits saludables.

El que pretenem amb aquest espectacle és explicar que la salut no és tan sols trobar-se bé físicament, sinó que també ho són moltes altres coses: poder gaudir d'una família, d'amics, de feina i de casa; saber compartir, saber estimar...

Per a treballar-ho hem buscat tres contes curts amb els quals ens introduïrem dins aquest món tan ampli.

UBUNTU

Per a parlar de l'**amistat** i de la importància de **compartir**, hem fet una adaptació del conte africà "Cuento de luz" que nosaltres anomenem "El conte dels plàtans".

Un antropòleg va proposar un joc a les nenes i nens d'una tribu africana, va posar un munt de plàtans a prop d'un arbre i els va dir que el primer que arribés guanyaria a tots els altres. Quan va donar el senyal per a córrer totes les nenes i nens es van agafar de la mà i van córrer junts, així tots junts van gaudir del premi. Llavors l'antropòleg els va preguntar per què ho havien fet així i ells li van respondre UBUNTU: com podria un de nosaltres ser feliç si els altres estan tristos?

UBUNTU en la cultura xosa vol dir "*Jo sóc perquè nosaltres som*".

ANTONIO

I per tractar l'habitatge **explico** el conte "La casa més gran del món" també de Leo Lionni:

La història conta que hi havia un caragol que va fer tot el que va poder per a tenir la casa més gran del món, va fer créixer i créixer la seva closca però no era suficient i la va decorar com si fos una catedral, també la va pintar, però va arribar un moment que el caragol ja no podia ni moure's amb la seva enorme closca, i això el va portar a la seva pròpia destrucció.

FREDERICK

Per tractar el tema de la **feina** ens hem basat en el conte "Frederick" de Leo Lionni: En Frederick és un **ratolí poeta**, mentre tota la família de ratolins arreplega menjar per a l'hivern, ell arreplega paraules, colors, sensacions... La resta de ratolins el respecten i a més senten curiositat per aquest **món** i al final agraeixen la seva aportació. Lionni ens recorda que a més de la importància pel treball tenim la necessitat d'alimentar-nos d'altres coses que no siguin nous, palla o blat, una forma d'explicar als xiquets que l'ART també alimenta.

A més a més, amb aquest conte també podem veure la importància de la **llibertat individual**, , l'**acceptació de la pròpia identitat** en veure que els altres ratolins el respecten. Cal ser el que un desitja i cal ser-ho sense por.

CONTEXTUALITZACIÓ I JUSTIFICACIÓ.

La salut, tal i com recull l'article 25 de la Declaració dels Drets Humans, és un dret fonamental de totes les persones. Però els drets també impliquen deures i la nostra societat actual ens planteja grans reptes per a viure en coherència amb la responsabilitat individual i col·lectiva que implica preservar la salut. Viure saludablement, gaudir d'una bona salut, és una de les aspiracions més comunes de la humanitat i cada cultura s'ha dotat d'elements, costums i rituals per tal d'afavorir i difondre el propi concepte de salut.

A la nostra cultura, durant molt de temps, salut ha estat simplement sinònim d'absència de malaltia. L'any 1946, la OMS va definir la salut com **"l'estat complet de benestar físic, mental i social i no només l'absència de malalties i invalideses"**. Hi ha moltes persones que no estan "malaltes" i, tanmateix, no viuen saludablement, no gaudeixen de la vida i del seu cos tant com podrien.

Actualment el concepte de **salut afegeix a l'absència de malaltia el benestar físic, mental, emocional, social, espiritual, sexual i mediambiental**. A més de prevenir la malaltia, és important promoure la salut.

La salut és una manera de viure: cada cop més autònoma, més solidària i més joiosa.

Aquesta definició del doctor Jordi Gol, elaborada pel Congrés de Metges i Biòlegs celebrat a Perpinyà al 1976, trenca amb el concepte estricte de salut oposada a malaltia.

Quan diem que la salut és una manera de viure cada cop més autònoma ens referim a esdevenir protagonistes conscients i actius del propi desenvolupament, és comprendre's un mateix amb una visió integral de la persona i una bona dosi **d'autoestima**.

A diferència d'altres cultures més sensibles i receptives, les cultures occidentals han menyspreat sovint el cos i la ment. El nostre cos i la nostra ment són el nostre tresor. Un tresor per gaudir i per compartir, un tresor que no s'ha d'amagar però que s'ha de cuidar i valorar, perquè en puguem fruir durant molt de temps.

Tot el que fem està íntimament relacionat amb la salut i tot el que ens envolta repercuteix també en el nostre benestar. Per a gaudir de bona salut necessitem un entorn saludable i relacions d'amistat positives, assumir la responsabilitat individual de tenir cura tant del cos i de la ment i alhora ser conscients de com els nostres comportaments afecten la vida dels altres.

OBJECTIUS EDUCATIUS GENERALS

L'objectiu principal d'aquest espectacle és el d'establir un concepte de salut més ampli, entenent-la com el benestar integral de la persona mitjançant la reflexió, el diàleg i l'espectacle.

Tot i la importància dels hàbits saludables i les habilitats per a la vida en el nostre concepte d'educació per a la salut, són els **valors humans** els que orienten la direcció que agafem. Per posar un exemple, es poden tenir hàbits saludables ben adquirits i alhora ser xenòfob o insolidari. I també es poden utilitzar habilitats com l'empatia per a fer demagògia o manipular els altres.

Els **valors humans** són el far que dona sentit ètic a la proposta educativa al voltant de la salut. El nostre plantejament s'orienta, doncs, al voltant dels quatre grans valors clau de salut:

1. Utopia

Que els infants i els joves desenvolupin un concepte més obert i flexible de salut, entenent aquesta com un valor universal, com una manera de viure cada cop més autònoma, més solidària i més joiosa, i com la recerca de l'equilibri entre el món interior i el món exterior.

2. Iniciativa

Que els infants i els joves prenguin la iniciativa i se sentin responsables actius, autònoms i protagonistes en accions de descoberta d'un mateix i dels altres, de promoció d'estils vida saludables, d'expressió i de creativitat al voltant de la salut.

3. Solidaritat

Que els infants i els joves visquin la salut com a tasca col·lectiva i ambiental, en la qual cadascú ha d'aportar el seu esforç als altres, que puguin establir llaços de cooperació i solidaritat entre ells mateixos, amb els col·lectius que viuen en pitjors condicions i amb persones d'altres generacions.

4. Felicitat

La salut és també una actitud bàsica de vitalitat i d'optimisme per afrontar les dificultats i els problemes, una actitud que ens motiva a veure el cantó positiu de les coses i ens empeny a fruit de la vida i a buscar la plenitud, però sobre la base de l'acceptació de la corporeïtat, de les seves limitacions... que no sempre resulta fàcil en una societat que en molts aspectes es pot arribar a manifestar agressiva i despòtica. La salut és, també, aprendre a viure amb les deficiències, amb les malalties, amb les pèrdues i els dolors, aprendre a viure amb el que es té i aprendre a treure'n el màxim profit.

Cada infant i jove ha d'aprendre a estimar-se ell mateix, a acceptar-se i exigir-se, a estimar els altres, ser feliços i passar-ho bé a partir de l'acceptació de la realitat, de la convivència i d'experiències vitals senzilles i intenses.

CONTINGUTS

La salut és un **eix transversal** a tots els àmbits. Tot el que fem es pot relacionar amb la salut.

➤ **Activitat física i descans**

L'activitat física és un factor importantíssim de benestar, un element de presa de consciència d'un mateix, d'estimulació emocional i intel·lectual. Massa sovint, però, aquesta virtut passa desapercibuda i molts infants no troben l'equilibri entre activitat i repòs, entre acció i contemplació.

És necessari que els infants i els joves aprenguin, al seu ritme i nivell de maduresa, a aprofitar l'activitat física com a font de salut, com a mitjà per conèixer-se, relacionar-se, auto exigir-se i auto acceptar-se i també per fruit del propi cos.

➤ **Higiene personal**

Entenem la higiene com el conjunt de coneixements i d'hàbits que permeten a l'individu i, per tant, a la societat, tenir cura d'ell mateix i, alhora, millorar el seu estat de salut. És, doncs, una condició bàsica de salut i benestar, però també és un element d'autonomia, de socialització i de cultura, un mitjà de desenvolupament dels valors estètics.

➤ **Alimentació**

Una font permanent de contradiccions entre la salut i la cultura és, precisament, l'alimentació desequilibrada i el consum de substàncies tòxiques que provoquen addiccions nocives per a la salut.

➤ **Prevenició i seguretat**

L'actitud de prevenició davant del risc i d'atenció als petits accidents de la vida quotidiana formen part del desenvolupament de l'autonomia.

➤ **Medi ambient**

Hem vist que salut i medi ambient són conceptes estretament relacionats.

La sensibilitat social creixent envers la conservació de la natura s'ha de concretar tant en el medi més proper i immediat de la vida quotidiana, com en el medi més allunyat. Interessa poder treballar, al nivell de maduresa possible en cada etapa evolutiva, el concepte de pensar globalment i actuar localment, de manera que es pugui percebre el lligam entre salut i medi ambient i també es pugui incidir en el canvi de comportament necessari per preservar efectivament els recursos naturals.

Un àmbit d'intervenció inexcusable és l'educació del consum, ja que la confusió entre nivell de consum i benestar és força estesa i provoca sovint una espiral consumista, que ignora o menyspreja les repercussions negatives sobre el medi ambient.

➤ **Solidaritat**

El concepte ampli i flexible de salut, que incorpora la solidaritat com a una de les coordenades bàsiques, demana una intervenció específica en aquest àmbit. La reflexió i l'acció vers les persones que no viuen en les mateixes condicions de benestar també ha de ser un toc d'alerta respecte a l'excés de confort i d'abundància que, a la pràctica, representa l'estil de vida somniat per bona part dels nostres infants i les seves famílies.

Treballar la solidaritat també vol dir treballar aspectes tan difícils com la justícia, l'austeritat, la renúncia, la gratuïtat i el gaudir de les coses valuoses que no tenen un preu marcat. Treballar més el compartir allò que tinc que no pas el donar allò que em sobra, és a dir, treballar un concepte de fraternitat que va més enllà del cercle petit de les relacions familiars, de les amistats i de les persones més properes.

➤ Salut emocional

Respectar-se un mateix, conèixer-se i estimar-se són comportaments cabdals per a la salut individual i col·lectiva.

De vegades oblidem una mica el treball d'introspecció amb els infants i els joves. L'exercici de reflexió sobre la pròpia identitat, els pensaments, els actes, la personalitat, les capacitats i les limitacions. L'esforç d'autodefinir-se, al nivell de maduresa que sigui possible.

L'autoconeixement i l'autoestima demanen també estimular l'expressió i la comunicació de l'univers intern (vivències, pensaments, sentiments i sensacions, fantasies, estats d'ànim...). **Atorgar-se el dret a la sensibilitat i posar nom als sentiments: vergonya, ràbia, gelosia, dolor, tristesa, alegria, por, tendresa, perdó... No fugir dels conflictes, sinó afrontar-los.**

Aprendre a dir sí i a dir no.

Finalment, es fa necessari aprendre a descobrir les pròpies trampes amb les quals ens enganyem: les addiccions; les relacions possessives; la justificació o negació dels errors per por a la frustració i al càstig; els desitjos d'omnipotència, de no veure els límits ni donar valor a les coses petites i quotidianes; la fugida de l'esforç, tot esperant que el temps o el altres solucionin el destí.

➤ Afectivitat i família

La família és el primer agent socialitzador i educador i, per tant, el primer punt de referència que té l'infant quan construeix les seves pautes de comportament saludable. Si l'ambient familiar ha estimulat l'afectuositat, l'autoestima, els hàbits d'higiene i d'ordre... és més probable que aquests paràmetres es mantinguin en el futur i en altres àmbits: a l'escola, al carrer... La família actual ha canviat força al nostre país.

En primer lloc, ja no podem parlar d'un sol model de família (pare, mare, dos fills) sinó de molts models diferents: famílies monoparentals, famílies dobles de mares i pares separats amb noves parelles, famílies d'un mateix sexe, famílies multirracials... Les relacions personals entre pares, mares, fills i filles també han canviat. L'autoritarisme ha deixat pas a una relació comparativament molt més tolerant i acollidora. La manca de conciliació entre la vida laboral familiar i escolar està tenint com a conseqüència la necessitat de delegar en algú altre la custòdia dels infants i joves.

La colla d'amics és l'espai de les relacions afectives percebudes com a més lliures i espontànies. És, doncs, terreny abonat per al desenvolupament de l'afectivitat, del concepte d'un mateix i de les pautes de comportament col·lectives. La colla de la classe té una gran força afectiva i moral en el desenvolupament de la personalitat. Té totes les virtuts dels grups "d'iguals" i també totes les limitacions. A vegades el grup-classe arrossega any rere any un mateix etiquetatge dels infants, que corre el risc de perpetuar-se.

La percepció de l'entorn llunyà (pobles, persones, cultures diferents) també delimita el desenvolupament de la salut i el posicionament de l'infant en relació al món. Aquesta percepció està, d'alguna manera, condicionada per l'etnocentrisme.

L'etnocentrisme representaria en relació a aquest entorn llunyà el mateix que l'egoisme respecte a les relacions personals: la convicció que allò que és diferent representa una amenaça, un risc, un obstacle.

Com a conseqüència, l'etnocentrisme alimenta rancúnia i menyspreu o, com a mínim, desconfiança envers els diferents i afavoreix la concepció que només puc estimar allò que s'assembla a mi.

La situació social actual al nostre país presenta alguns elements nous respecte a d'altres moments: l'augment de la immigració estrangera i dels brots de racisme en un context de crisi econòmica i crisi de valors.

És, doncs, més urgent que mai intervenir educativament per a desenvolupar el concepte de salut solidària, fraternal i intercultural, enfront del tancament i de l'etnocentrisme. La salut és un valor comú a totes les cultures, una aspiració humana que uneix pobles i cultures a la recerca del benestar i la felicitat.

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Tal com sabem, l'educació infantil constitueix una etapa educativa amb identitat pròpia que atén a nens i nenes fins als sis anys d'edat i la seva finalitat és la de contribuir al desenvolupament físic, afectiu, social i intel·lectual.

L'espectacle que us oferim presenta diferents possibilitats d'aprofitament didàctic. L'edat de les nenes i nens, els seus interessos, les seves vivències... són factors a tenir en compte en el treball que volem fer, tant abans com després de veure l'espectacle.

UBUNTU

Hi ha companyes o companys d'altres països a la teva classe? Demana'ls que t'expliquin contes del seu país (costums) i explicar-li a ells contes del teu país, veuràs lo be que ho passen i la de cosses que aprendreu.

De tots aquests personatges, encercla els que han sortit als contes.

Quan vagis d'excursió al camp busca petjades d'animals, potser en trobes de ratolí, o de caragol.

Has anat mai al mercat allà on vius? És molt interessant. Acompanya els teus pares el dia que hi vagin, a les parades de verdura mira a veure si hi trobes cols? Quines diferències hi ha entre una col, una tomata i una pastanaga? Busca on creixen, de quina família de plantes són, en quina època de l'any es conreen...

Has cuinat mai? És bo saber-ne, digues als teus pares que en vols aprendre, fixa't com ho fan ells, ajuda'ls, comença preparant-te l'esmorzar i el berenar. Mes endavant pots cuinar un dinar o bé un sopar, pots fer col amb patates, o un arròs amb caragols, segur que la teva família es xuclaran els dits.

UBUNTU

Hi ha companyes o companys d'altres països a la teva classe? Demana'ls que t'expliquin contes del seu país (costums) i explicar-li a ells contes del teu país, veuràs lo be que ho passen i la de cosses que aprendreu.

Dins la cultura africana podem destacar les màscares. Aquestes són una part de la cultura tribal.

Les màscares africanes. No son accessoris que es portin tots els dies. Són reservades per a ocasions especials com pràctiques religioses d'estació per agrair als deus o per recrear històries sobre el món espiritual.

Voleu veure com són? Busquen a internet com són les màscares africanes. Són boniques. Oi? Doncs ara en podeu fer vosaltes. (A l'annex trobaeu màscares per pintar)

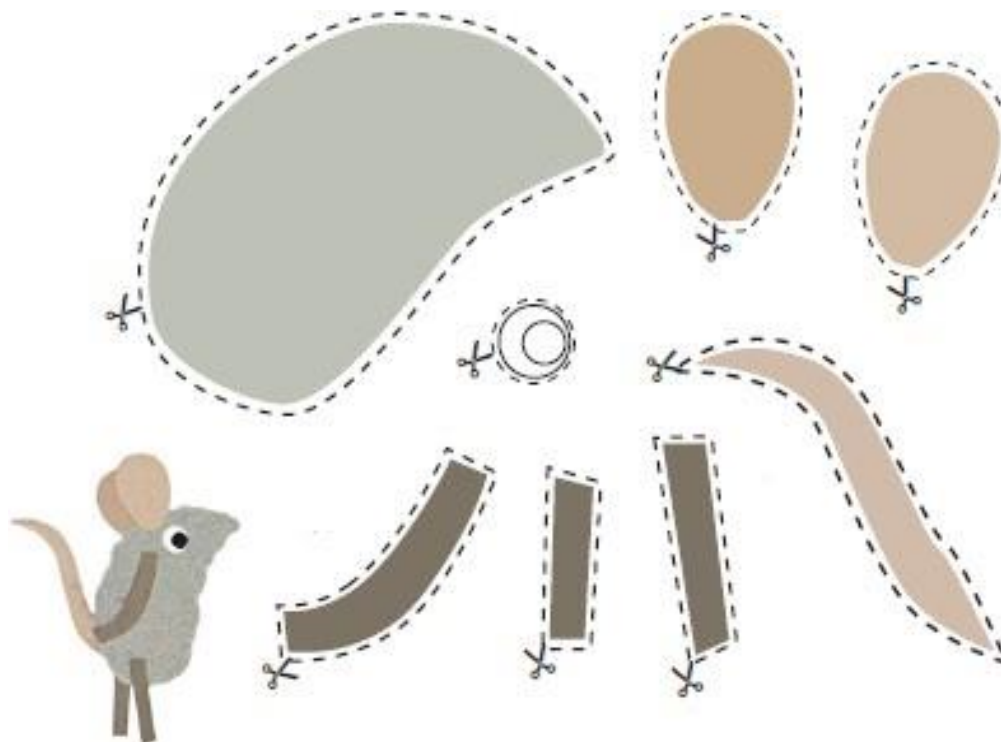

Podeu oferir als vostres alumnes trossos de cartró amb diferents formes. Ho podem presentar en safates. Els nens i nenes s'aixequen i van agafant les formes que necessiten per anar confegint la màscara. Finalment la pintem.

També pots fer ratolins de paper. Talla les formes inferiors amb unes tisores. Llavors, enganxa-los junts, com es mostra a la imatge. el cos del ratolí en lloc de tallar-lo amb tisores ho pots fer amb els dits, al ser irregular semblarà que siguin els pels. No t'oblidis de fer la pupil·la del ull del ratolí amb un llapis de color.

T'han agradat els contes de l'espectacle? Busca altres contes i representa'ls amb titelles, pots dibuixar i retallar els personatges en cartolines i enganxa-los en un basto. Segur que t'ho passaràs molt bé construint-lo i després explicant-lo.

Una altra proposta seria utilitzar trossos de paper de colors, de revistes... tal i com estan fetes les il·lustracions del llibre i reproduir una imatge.

Per últim podem fer ratolins utilitzant recursos naturals com pedres, fulles,..

Escriu alguna cosa sobre el que et van semblar:

Les nenes i nens del poblat van corre tots junts a buscar els plàtans

En Frederick recollia raig de sol colors i paraules per passar l'hivern.

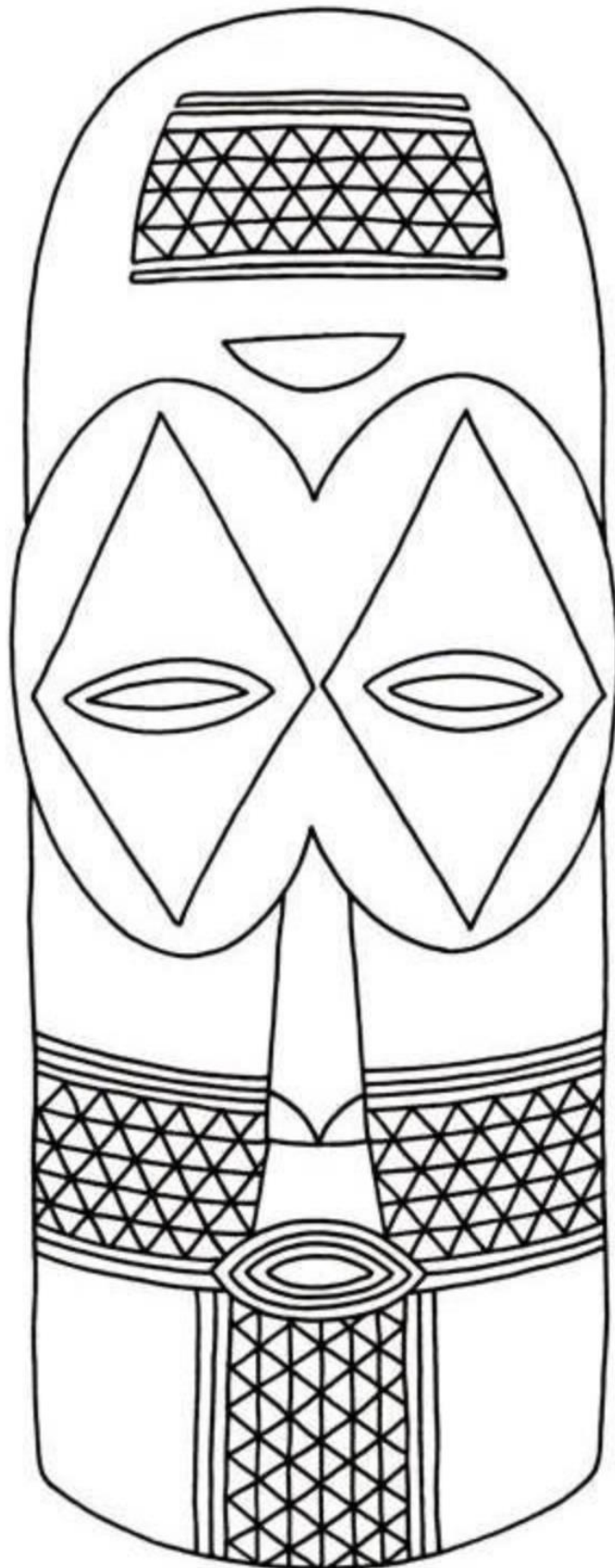
Els seus companys recollien nous, blat, panís, palla...

L'Antonio vol tenir la casa més gran del món.

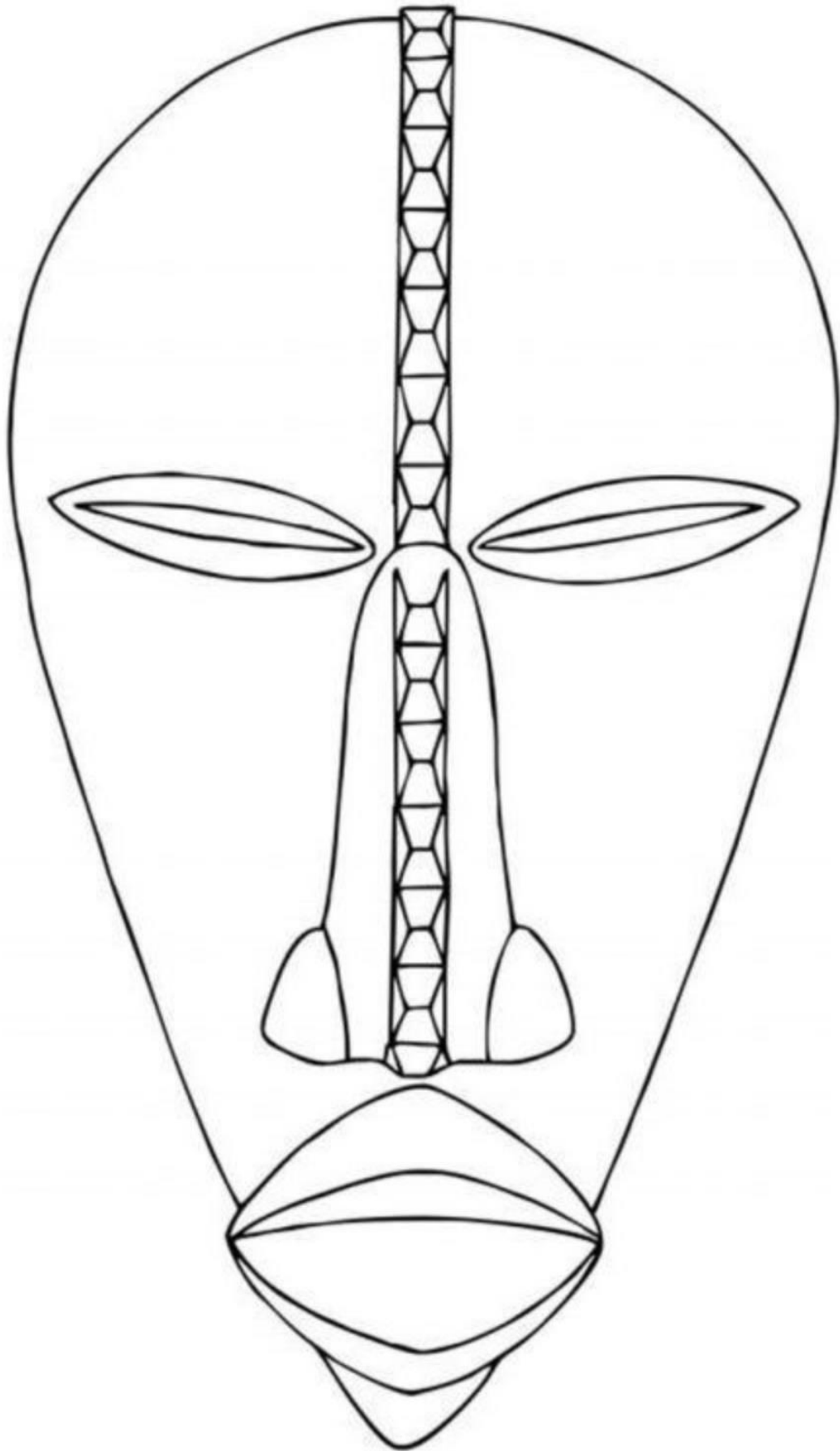

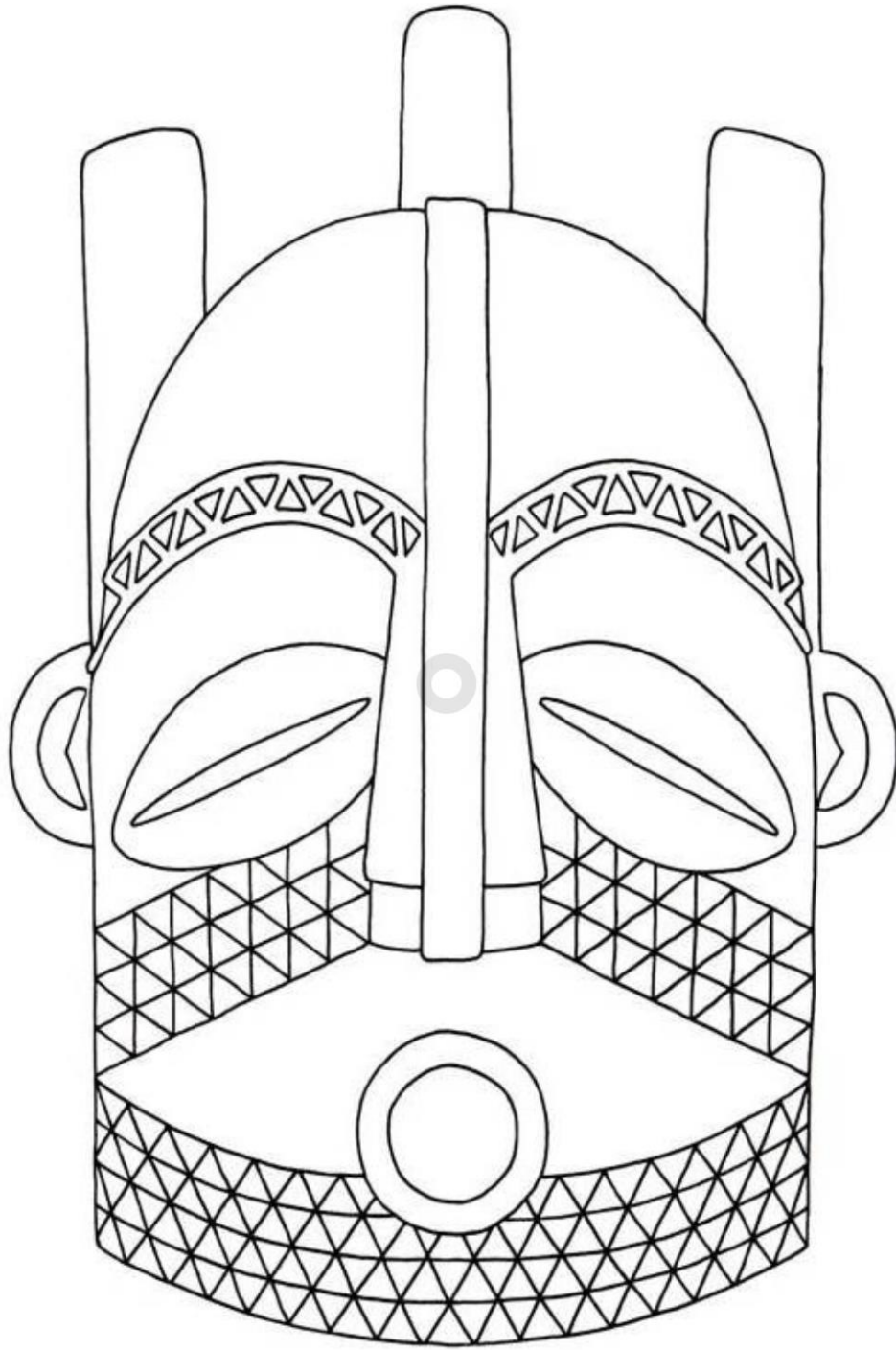
Màscares africanes

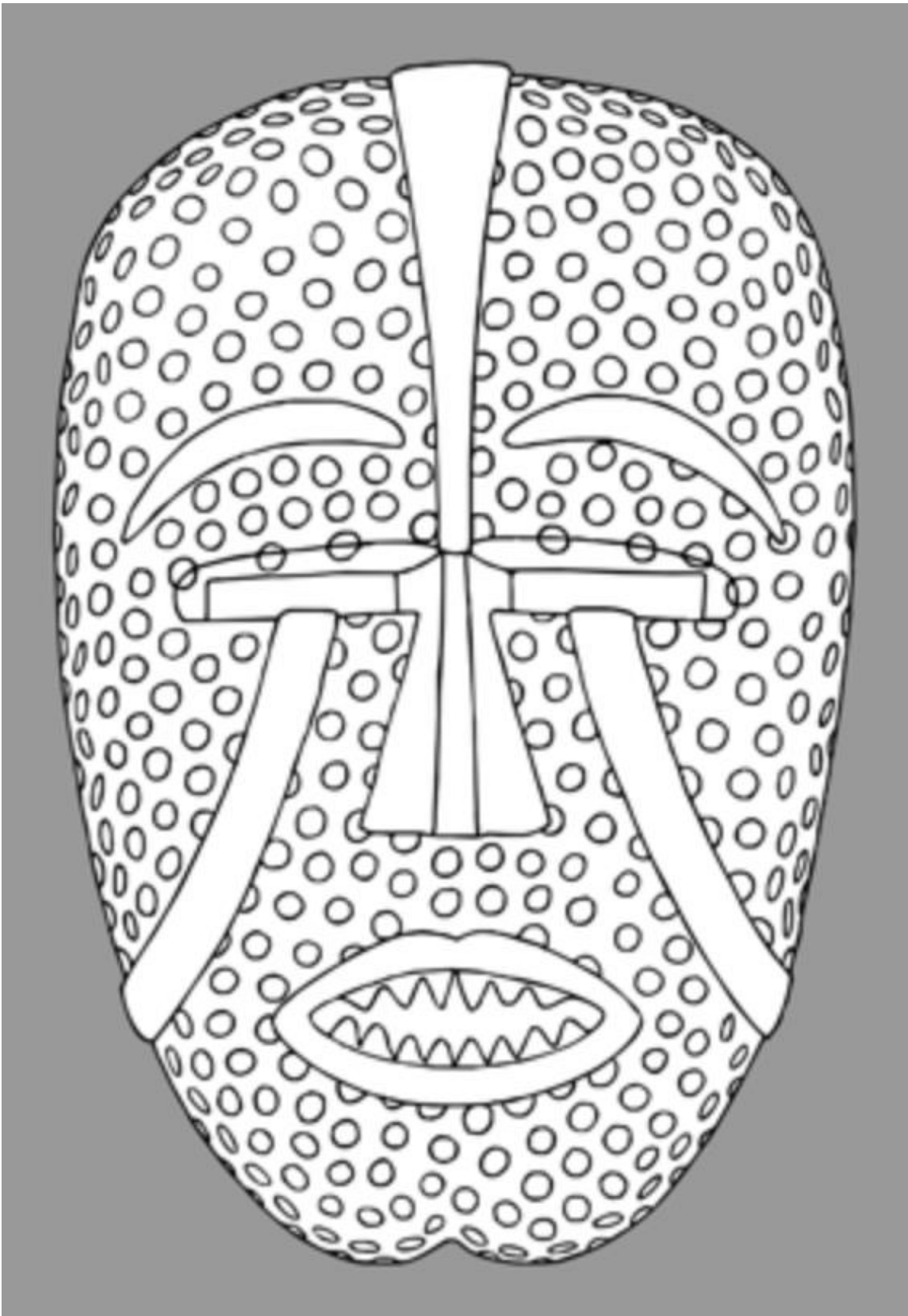

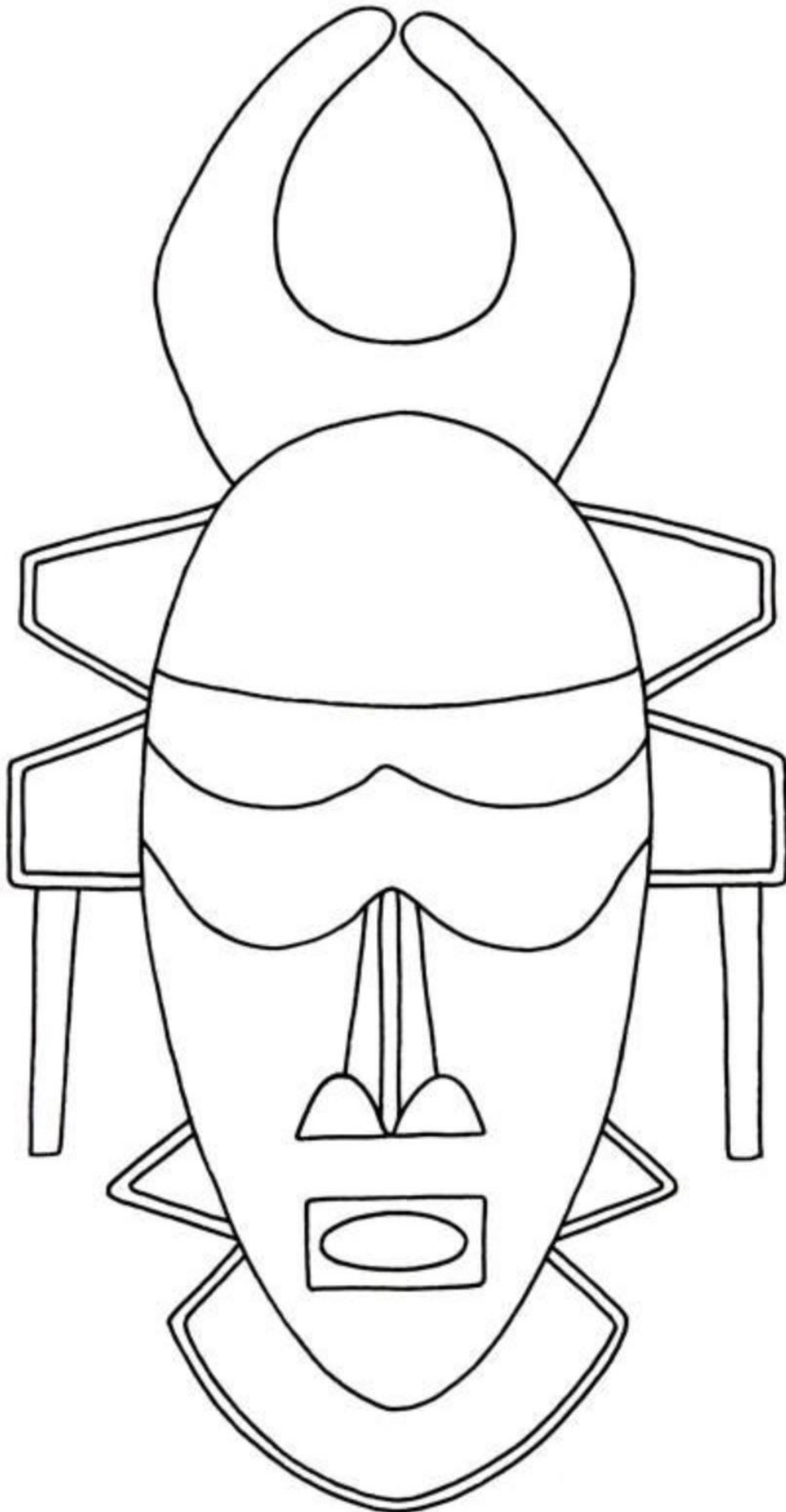

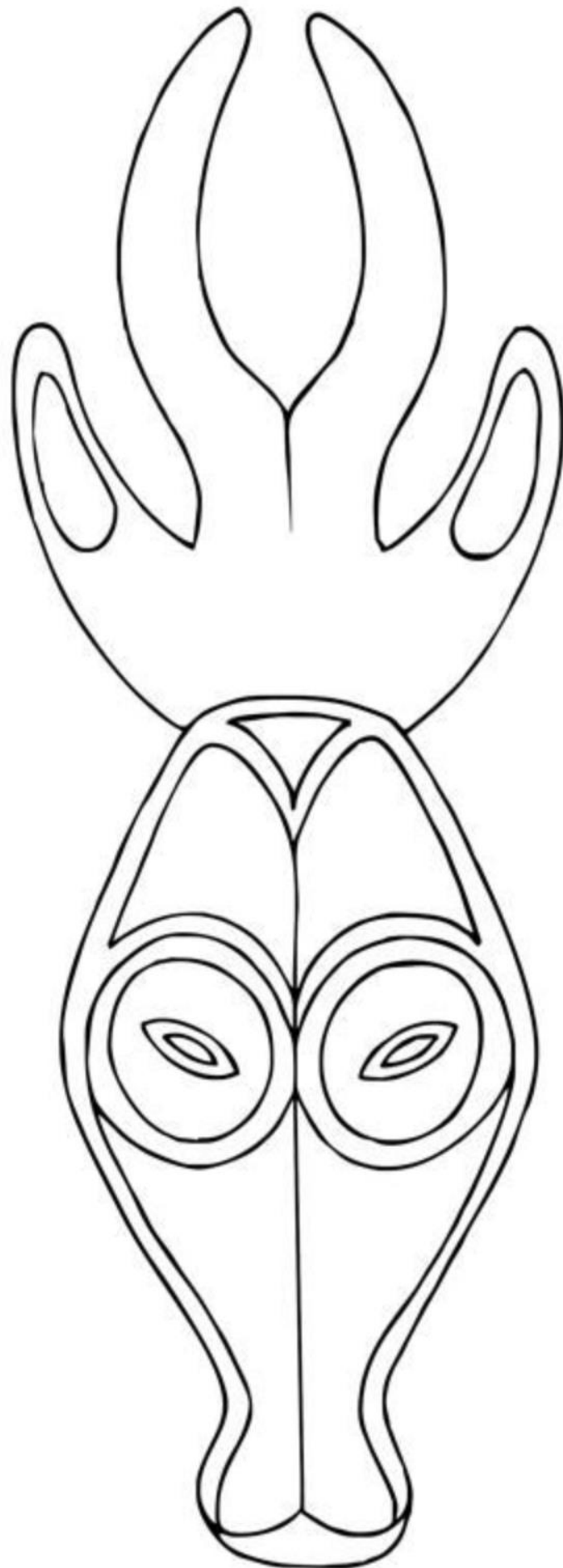

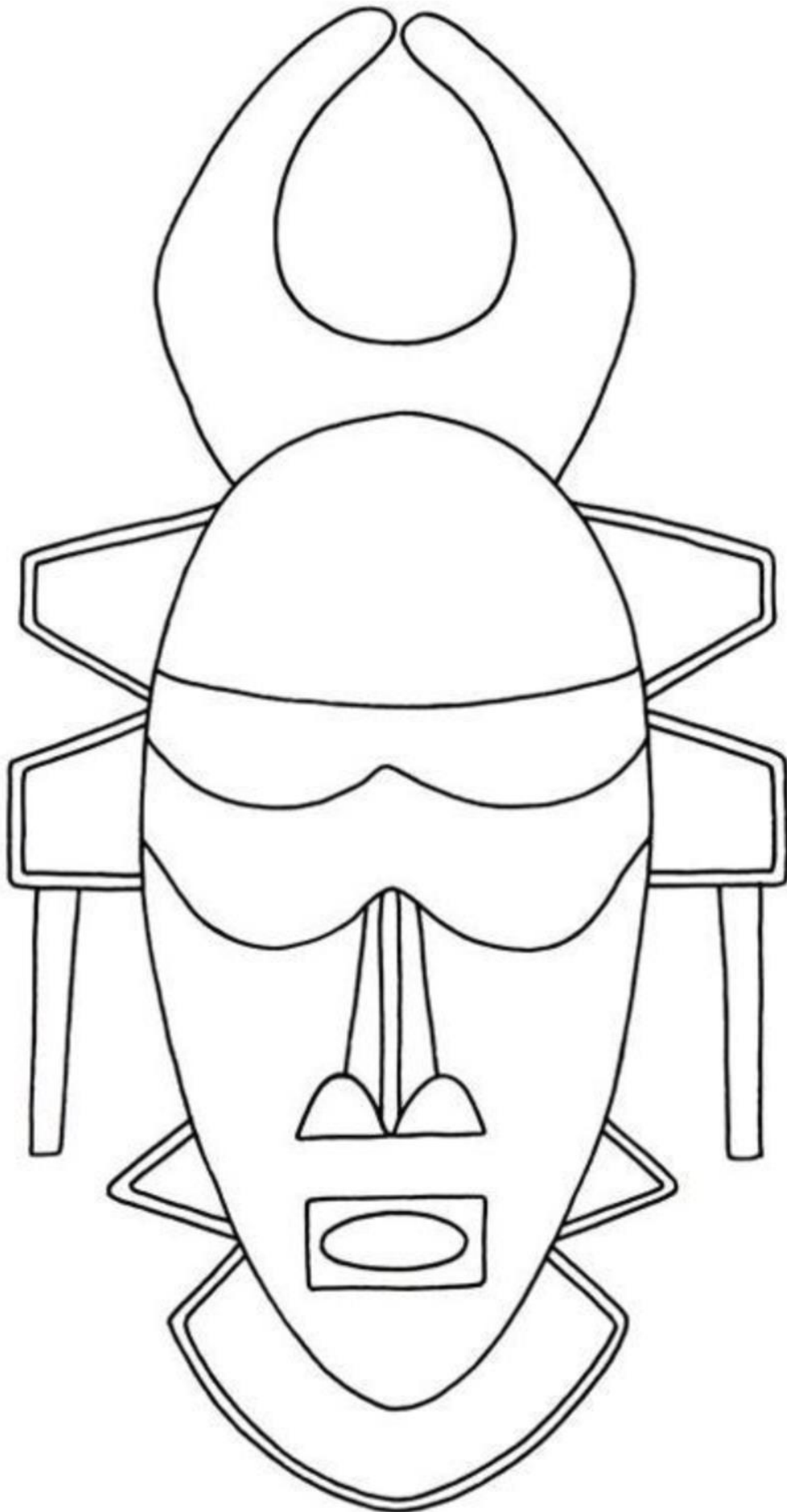

Fernando López (TIKO)

TEL: 629 12 78 01

nopatiskos@gmail.com

www.nopatiskos.com